

درباره ازدواج حضرت علی(ع) و حضرت زهرا(س) بیش تر بدانیم

19 خرداد 1403

روز یکم ذی الحجه مطابق با احادیث، پیامبر اکرم (ص) به وحی الهی، حضرت فاطمه(س) را به ازدواج علی علیه السلام در آورد. ازدواجی که ثمره آن سلسله معصومین تا منجی عالم است.

آخرین ماه از یک سال قمری با بهترین روز خلقت و پیوندی آسمانی آغاز می شود. روز یکم ذی الحجه مطابق با احادیث، پیامبر اکرم (ص) به وحی الهی، حضرت فاطمه(س) را به ازدواج علی علیه السلام درآورد.

از این رو مروری خواهیم داشت بر وقایع پیش از خواستگاری حضرت زهرا(س) تا دوران کوتاهی از زندگی این دو زوج که در ادامه می خوانید.

خواستگاری از حضرت فاطمه(س)

بر اساس منابع، قبل از خواستگاری حضرت علی(ع)، چند تن از صحابه مانند ابوبکر بن ابی قحافه و عمر بن خطاب از فاطمه خواستگاری کرده بودند. پیامبر(ص) در پاسخ آنها، ازدواج فاطمه را به دست خدا می دانست. شیخ طوسی محدث مشهور شیعه در قرن پنجم هجری قمری در امالی بر اساس روایتی از امام علی (ع) ماجرای خواستگاری را از زبان آن حضرت پس از ذکر مقدمات و سخنانی که میان او و پیامبر(ص) رد و بدل شده این گونه گزارش می کند:

«به پیامبر گفتم یا رسول الله فاطمه را به ازدواج من در می آوری؟ فرمود: یا علی قبل از تو چند نفر از مردان این تقاضا را داشتند، ولی هر کدام را به فاطمه گفتم کراحت و ناخشنودی را در چهره اش دیدم، شما صبر کن تا من نزد او بروم و برگردم. آن حضرت وارد بر فاطمه علیها السلام شدند و فرمودند: ای فاطمه! زهرا گفت: لبیک یا رسول الله! (بله یا رسول الله بفرمایید) فرمود: علی بن ابی طالب کسی است که تو قرابت و فضیلت و سبقت در اسلام او را می دانی، من از خدای سبحان خواسته ام که تو را به همسری بهترین و محبوب ترین خلق خود در بیاورد. علی در باره ازدواج با تو با من صحبت کرده است، نظر تو چیست؟ فاطمه علیها السلام ساکت شد و صورت خود را از پیامبر خدا بر نگردانید و رسول خدا در صورت فاطمه ناخشنودی ندید به همین خاطر برخاست و فرمود: الله اکبر! سکوت فاطمه دلیل بر رضایت اوست».

پس از این جریان جبرئیل نزد پیامبر اکرم(ص) آمد و گفت: یا محمد! فاطمه را به ازدواج علی بن ابی طالب در بیاور، زیرا خدا راضی است که زهرا برای علی و علی برای زهرا باشد. «همچنین پس از ازدواج حضرت علی با فاطمه برخی از مهاجران که پیشتر از فاطمه خواستگاری کرده بودند، از پیامبر گلایه کردند، پیامبر(ص) در پاسخ آنها ازدواج علی و فاطمه را به دستور خدا دانسته بود.

خطبه عقد

بنابر نقل ابن شهرآشوب (درگذشته ۵۸۸ هجری قمری) در مناقب آل ابی طالب، پیامبر(ص) در هنگام ازدواج فاطمه(س) و علی(ع) بر منبر رفت و خطبه‌ای خواند و گفت: خداوند به من دستور داده است که فاطمه را به عقد علی درآورم و این کار را انجام داد.

در کتاب المصباح کفعمی (نوشته شده در قرن نهم قمری) ۱ ذی الحجة به عنوان روز ازدواج علی(ع) با فاطمه(س) ذکر شده است.

به گفته محمدهادی یوسفی غروی (متولد ۱۳۲۷ شمسی) پژوهشگر تاریخ اسلام، فاصله زمان عقد تا ازدواج فاطمه(س) و علی(ع) تقریباً ۱۰ ماه بوده است. او احتمال داده که تسریع پیامبر در اجرای صیغه عقد برای این بوده که خواستگاران قبلی فاطمه پاسخ روشنی دریافت کنند. همچنین تأخیر در برپایی مراسم عروسی برای این بوده که فاطمه(س) از نظر جسمی رشد کند و به حد زنان دیگر برسد.

مهریه و جهیزیه

در روایات مهریه حضرت فاطمه(س)، دوازده و نیم اوقیه، ۵۰۰ درهم، ۴۸۰ درهم و ۴۰۰ مثقال نقره ذکر شده است، به گفته ابن شهرآشوب (۴۸۸-۵۸۸ق) محدث شیعه صحیح‌تر ۵۰۰ درهم است. او علت اختلاف را روایاتی دانسته که بر اساس آنها مهریه حضرت فاطمه کتان بافت یمن، پوست دباغی‌نشده و گیاهی خوشبو و طبق برخی دیگر، زره و پوست دباغی‌نشده گوسفند یا شتر بوده است. ۵۰۰ درهم مهرالسنه نامیده می‌شود که معادل حدود ۱۵۰۰ گرم نقره خالص است.

در روایات آمده است که علاوه بر این مهریه که جنبه مالی داشت، حضرت زهرا(س) از پدرش خواست که آن حضرت از خدا بخواهند تا مهریه‌اش را شفاعت از مسلمانان گناهکار قرار دهد. این خواسته حضرت مستجاب شد و فاطمه علیها سلام شفیع و واسطه بخشش گناهکاران قرار گرفت.

آیات دال بر ازدواج حضرت علی و حضرت فاطمه (س)

آیاتی در قرآن وجود دارد که بر ازدواج حضرت علی(ع) و حضرت فاطمه(س) دلالت دارند:

آیه انتهایی سوره «کوثر»: این سوره، دشمن پیامبر را مقطوع النسل می‌داند و عنوان می‌کند که خدا به پیامبر اکرم(ص) خیر کثیر عطا کرده است و می‌دانیم که با ازدواج امام علی(ع) و حضرت زهرا(س) بود که نسل حضرت پیامبر(ص) ادامه پیدا کرده و گسترش می‌یابد.

«وَهُوَ الَّذِي خَلَقَ مِنَ الْمَاءِ بَشَرًا فَجَعَلَهُ نَسَبًا وَصِهْرًا وَكَانَ رَبُّكَ قَدِيرًا» و اوست آن خدائی که از آب نطفه، آدمی را بیافرید و آنها را بوسیله ازدواج با یکدیگر قرابت و خویشی داد. و البته پروردگار تو بر انجام هر عملی تواناست (آیه ۵۴ سوره مبارکه فرقان)

آیات ۱۹-۲۲ سوره «الرحمن»: در این سوره چنین آمده: «مَرَجَ الْبَحْرَيْنِ يَلْتَقِيَانِ... يَخْرُجُ مِنْهُمَا اللُّؤْلُؤُ وَالْمَرْجَانُ» در تفسیر این دو آیه، در روایات آمده که منظور از دو دریا حضرت علی(ع) و حضرت فاطمه(س) و منظور از مروارید، امام حسن(ع) و منظور از مرجان، امام حسین(ع) است.

ولیمه و محل زندگی

بر اساس روایتی که شیخ طوسی در الامالی نقل شده، پیامبر(ص) و علی(ع) به تعداد زیادی از اصحاب ولیمه دادند. پیامبر گوشت و نان و علی خرما و روغن را تهیه کردند. پیامبر(ص) پس از ولیمه، دست فاطمه(س) را در دست علی(ع) گذاشت و برایشان دعا کرد و فرمود: ای علی! فاطمه خوب همسری است و به فاطمه فرمود: ای فاطمه! علی خوب شوهری است و آنگاه آن دو را به خانه خودشان فرستاد. سپس نزد آنان رفت و دعا کرد که خدا نسلشان را مبارک گرداند.

بر اساس منابع تاریخی، خانه امام علی(ع) و حضرت فاطمه(س)، چند روز پس از ازدواج به همسایگی پیامبر(ص) منتقل شد؛ چرا که دوری فاطمه (س) برای پیامبر(ص) دشوار بوده است. پیامبر ابتدا به دنبال آن بوده که آن دو را در خانه خود جای دهد، اما حارثه بن نعمان از صحابه، خانه خود را که در همسایگی پیامبر بود، در اختیار او گذاشت تا خانه علی(ع) و فاطمه(س) باشد.

زندگی مشترک علی و فاطمه

زندگی مشترک علی و فاطمه در خانه‌ای ساده اما پر از نور و مهر آغاز شد. آنها همواره به یاد خداوند بودند و غیر از رضایت خداوند، خواسته دیگری آنها را به خود مشغول نکرد. حضرت زهرا (س) راز دار

همسر عزیز بود و حضرت علی(ع) هم پناهگاه فاطمه(س).

آن دو بزرگوار زندگی را در خانه ای گلی آغاز کردند، اما زیباترین گل‌های یاس در همان خانه پرورش یافتند.

حضرت با نگاهی به زندگی خویش فرمود: «هیچ گاه فاطمه(س) از من نرنجید و او نیز هرگز مرا نرنجاند. او را به هیچ کاری مجبور نکردم و او نیز مرا آزرده خاطر نساخت. در هیچ امری، قدمی برخلاف میل باطنی من برنداشت و هرگاه به چهره اش نگاه می کردم، تمام غصه هایم برطرف می شد و دردهایم را فراموش می کردم». آن حضرت در جایی دیگر می فرماید: «به خدا قسم هرگز کاری نکردم که فاطمه(س) خشمگین شود؛ او نیز هیچ گاه مرا خشمگین نکرد».

و نیز روایت است که رسول اکرم (ص) از حضرت امیر پرسید: فاطمه را چگونه یافتی؟ جان پیامبر عرض کرد: «نعم العون علی طاعت الله» یعنی خوب یآوری است در طاعت و بندگی خدا.

نقش حضرت زهرا در فعالیت‌های همسرش

رهبر معظم انقلاب، در تحلیلی زیبا، از نقش حضرت زهرا (س) در فعالیت‌های تأثیرگذار همسرش چنین یاد می‌کنند: «در طول ده سالی که پیامبر (ص) در مدینه بود، حدود نه سال، جنگ‌های کوچک و بزرگی نکرده اند (حدود شصت جنگ اتفاق افتاده)، در اغلب آن‌ها امیرالمؤمنین (ع) هم بوده است. حالا شما ببینید، او حضرت زهرا (س) [خانمی است که در خانه نشسته و شوهرش مرتب در جبهه است و اگر در جبهه نباشد، جبهه لنگ می‌ماند... از لحاظ زندگی هم وضع رو به راهی ندارند... در حالی که دختر رهبر است، دختر پیامبر است، یک نوع احساس مسئولیت هم می‌کند. ببینید انسان چه روحیه قوی‌ای باید داشته باشد تا بتواند این شوهر را تجهیز کند، دل او را از وسوسه اهل و عیال و گرفتاری‌های زندگی خالی کند، به او گرمی بدهد، بچه‌ها را به آن خوبی تربیت کند... فاطمه زهرا (س) این گونه خانه داری، شوهرداری و کدبانویی کردند و این طور محور زندگی فامیل ماندگار در تاریخ قرار گرفتند.

***لیلا امیدی**